

Pääkirjoitus

Koulutuksen vienti

Marja-Liisa Tenhunen

Associate professor
(Entrepreneurship Education), KTT
Tallinn University
marja-liisa.tenhunen@anvianet.fi

Heljä Misukka

Koulutusjohtaja, VTM
Opetusalan ammattijärjestö OAJ
helja.misukka@oaj.fi

Ammattikasvatuksen Aikakauskirjan vuoden 2012 viimeinen numero kohdentuu koulutuksen vientiin. Koulutuksen vientikeskustelu vauhdittui Matti Vanhasen hallituksen kaudella ja on jatkunut sen jälkeen. Valtioneuvoston vuonna 2010 hyväksymän kansallisen strategian ja siihen liittyvän koulutusvientistrategian tavoitteeksi asetettiin, että ”Suomi on yksi maailman johtavista koulutukseen ja koulutusjärjestelmän laatuun perustuvista talouksista. Koulutuksen ja osaamisen viennin

osuus Suomen kokonaisviennistä on merkittävästi kasvanut nykyisestä vuoteen 2015 mennessä” (OKM 2010: 11 Kiinnostuksesta kysynnäksi ja tuotteiksi).

Suomen menestystä koskevan tavoitteen asettelu taustalla on maamme menestyminen PISA-tutkimuksessa. Koulutuksen vientimarkkinoiden laajuudesta kertoo osaltaan esimerkiksi aikakauslehti TIMEn elokuun 2012 numeron artikkeli, jonka mukaan 85 % kiinalaisista vanhemmista aikoo lähettää lapsensa ulkomaille opiskelemaan, myös Suomeen. Nämä perheet ovat valmiita mak-

samaan koulutuksesta ja tutkinnoista. Koulutuksen viennin konkreettiset toimenpiteet ovat jääneet maassamme kuitenkin varsin vähälle. Tunnistamme ja tunnustamme, että osana maamme kilpailukyyn parantamista koulutuksen ja siihen liittyvän osaamisen vienti antaisi maallemme paljon mahdollisuuksia ja tuloja, mutta samalla tunnistamme laajamittaisen koulutuksen viennin käynnistämiseen liittyvät esteet. Koulutuksen vientiin liittyy vahvasti puolesta ja vastaan puhujia. Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan Suomen menestyksen ja hyvinvoinnin kasvu on riippuvainen laajasta sivistyksestä, ammattitaidosta ja korkeasta osaamisesta. Hallituksen tavoitteena on nostaa maamme maailman osaavimmaksi maaksi vuoteen 2020 mennessä. Tavoite edellyttää vahvaa kansainvälistä osaamista.

Tämän aikakauskirjan numeron neljä tavoitteena on virittää keskustelua ja lisätä rohkeutta käynnistää laajamittaisia koulutuksen vientiin liittyviä projekteja ja uusia avauksia. Aikakauskirjan numero on tarkoitettu perusopetuksen, toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen piirissä työskenteleville ja päättöksiä tekeville henkilöille. Se on tarkoitettu myös poliittisille päätöksentekijöille sekä elinkeino- ja työelämän edustajille keskustelujen avaajaksi. Teema on moni-ilmiöinen ja vaatii tarkastelua eri näkökulmista. Keskustelujen taustalla tulisi säilyttää maamme kilpailukyyn parantaminen ja menestyminen globaaleilla markkinoilla. Suomen menestys perustuu korkeatasoiseen osaamiseen, jonka taustalla on laadukas koulutus. Haluamme myös kannustaa opettajia kehittämään kansainvälistä osaamistaan ja tarttumaan uramahdollisuuksiin, joita koulutusviennin kasvu tulee tarjoamaan.

Ensimmäisessä artikkelissa Hannu Sirén sekä Birgitta Vuorinen Opetus- ja kulttuuriministeriöstä tarkastelevat teemaa otsikolla ”Korkeakoulutusta myydään ja ostetaan, myös Suomessa”. Artikkelissa on tarkasteltu aihetta seikkaperäisesti lainsäädännöllisen viitekehyksen sekä kansainvälisen tilannekatsauksen näkökulmista. Artikkelissa on tuotu esille nykytila ja saadut kokemukset jo käynnissä olleista hankkeista. Samoin on esitetty seikkaperäinen katsaus lukukausimaksuihin eri maissa ja Suomen lukukausimaksuja koskevaan kokeiluun. Artikkelin lopussa esitetään eräs tilauskoulutuksen laajamittaiseen käynnistämiseen liittyvä haaste, joka on suomalaisen koulutusosaamisen tuotteistaminen.

Toisessa artikkelissa Pasi Sahlberg tuo esille kansainvälisiä laajamittaisia kokeuksiaan otsikolla ”Kuka ostaisi suomalaista kouluosaamista?” Hän päättää artikkelinsa ehdotuksiin, joilla koulutuksesta tulisi nykyistä merkittävämpi tekijä Suomen ulkomaankaupassa. Ne olisivat: ”a) vahvistettava kansallisten toimijoiden keskinäistä yhteistyötä, b) pyrittävä kohti aidosti kansainvälistä toimintaa pyrkimällä aktiivisesti myös Pohjois-Amerikan markkinoille ja c) kehitettävä rohkeita uusia palveluita ja tuotteita globaaleille markkinoille”.

Kolmas artikkeli sisältää kokonaisuuden, jossa Juha Tähkämaa, Seppo Hölttä ja Yuzhuo Cai tarkastelevat Koulutusvientä Kiinaan. Suomen haasteeksi he määrittelevät hankaluuden vastata valtavan suureen lukuina esitettyyn kysyntään. Artikkelisi sisältää konkreettisia toimenpideehdotuksia Kiinan koulutusmarkkinoille pääsemiseksi. Kirjoittajat toteavat ratkaisujen olevan ”koulutusviennin tuotteistaminen, asiakkaiden

tarpeiden kuunteleminen sekä lokalisointi”. Kiinan markkinoille pääsemiseksi tulisi toimia yhteisellä periaatteella, ”mitä Suomi voi tarjota Kiinalle”.

Kolmanteen artikkeliin sisältyy lisäksi kaksi haastattelua. Ensimmäinen on Hannu Sirénin ja Hannele Teirin haastattelu, jotka koskevat lukukausimaksukokeilun haasteita sekä kiinalaisten sairaanhoitajien kouluttamista EU:n kriteereiden mukaisiksi sairaanhoitajiksi Suomessa. Sairaanhoitajien kouluttamista koskenut projekti osoitti kaikkine hankaluuksineen, että Kiinassa on olemassa todellista kysyntää ja halua maksaa tutkinnoista. Toinen on Jari Laukian haastattelu ”Opettajakorkeakoulut aloittavat koulutusviennissä yhteistyön”. Haastattelu osoittaa, että ammatillisilla opettajakorkeakouluilla on hyvät mahdollisuudet kehittää vientituotteita.

Neljäs artikkeli on Mika Hietasen, Kauko Hämäläisen ja Tea Seppälän kuvaus Helsingin yliopiston koulutusvientä koskeneista kokemuksista otsikolla ”Education Export at the University of Helsinki. First Steps 2011-2012”. Artikkelissä sisältyy useita mielenkiintoisia korkeakoulujen kansainväliseen toimintaan liittyviä kokemuksia. Ne antavat paljon eväitä ja kannusteita pohtia myös eri kulttuurien ja erilaisten yhteiskuntajärjestelmien mukanaan tuomia haasteita ja ongelmia. Liian usein pidämme Suomen korkeakoulujärjestelmän toimintaan liittyviä ratkaisuja itsestäänselvyyksinä.

Teemanumero sisältää monipuolisen koulutuksen ja osaamisen vientiä koskevan katsauksen. Tämän numeron toivotaan vauhdittavan keskustelua siten, että lähiaikoina on mahdollisuus käynnistää koulutuksen vientiä koskevia

konkreettisia toimenpiteitä. Tämän numeron toivotaan innostavan lukijoita koulutusta koskevaan kansainväliseen toimintaan ja sitä koskevaan tieteelliseen tutkimukseen. Aihe koskee mitä suurimmassa määrin myös koulutusorganisaatioiden sekä elinkeino- ja työelämän välistä yhteistyötä. Teemanumeron aihetta saadaan käsitellä vielä useaan otteeseen. Käsiteltäväksi jää toisen asteen ammatillisen koulutuksen kansainvälinen arviointi sekä AHELO-hankkeen mukaan tuomat arviointitulokset.

Kiitämme kaikkia kirjoittajia hyvästä yhteistyöstä julkaisuprosessissa.

Antoisia lukuhetkiä toivottaen
*Marja-Liisa Tenhunen ja
Heljä Misukka*

